

## Majetková základňa podnikania

Príklad: Na rozbeh podnikania je potrebných 30.000 eur:

- 1) fyzická osoba (podnikateľ) si požičia od banky 30.000 eur na rozbehnutie podnikania
- 2) traja zakladatelia s.r.o. vložia (ako vklad do základného imania) do spoločnosti po 10.000 eur
- 3) traja zakladatelia s.r.o. vložia do spoločnosti po 2.000 eur a zvyšných 24.000 eur si s.r.o. požičia od banky
- 4) traja zakladatelia s.r.o. vložia do spoločnosti po 2.000 eur každý z nich okrem toho požičia s.r.o. po 8.000 eur

Otázka: Aký je rozdiel medzi uvedenými možnosťami? Aký je rozdiel v prípade ekonomického neúspechu podnikateľského zámeru?

## I. Rozdiel medzi podnikaním ako fyzická osoba a prostredníctvom založenia obchodnej spoločnosti:

a) Majetková (a zodpovednostná) oddelenosť obchodnej spoločnosti od spoločníkov

Založenie právnickej osoby – otázka pričítania majetku a zodpovednosti určitému subjektu, vyčlenenie určitého majetku (Knapp).

Obchodná spoločnosť – nástroj riadenia rizika podnikania. Spoločnosť ako samostatný subjekt zodpovedá (primárne) za svoje záväzky v plnom rozsahu. Spoločníci nie sú oprávnení z jej právnych úkonov, a s výnimkou zákonom stanovených prípadov ani neručia (sekundárne) za záväzky spoločnosti.

Riadenie rizika pri podnikaní prostredníctvom obchodných spoločností súvisí aj s:

- Deliktuálnym právom: Môže zakladateľ „preniesť“ zodpovednosť za ním spôsobenú škodu na obchodnú spoločnosť a sám sa zbaviť zodpovednosti? (zväž § 420 (2) OZ)
- Zmluvným právom: dohodol veriteľ zmluvne dodatočné zabezpečenie svojej pohľadávky (napríklad zmluvné ručenie spoločníka za záväzky spoločnosti, záložné právo na obchodný podiel, akcie, účasť na spoločnosti všeobecne)?
- Konkurzným právom: Ktorá časť majetku (čí majetok?) podlieha konkurzu? Ktorým úkonom je možné odporovať? Ako posudzovať postavenie spoločníka a jeho pohľadávky voči spoločnosti v konkurze?
- Verejnoprávnou reguláciou: zdaňovanie príjmov na úrovni obchodnej spoločnosti (kapitálové spoločnosti), či na úrovni jej spoločníkov (osobné spoločnosti), dvojité zdanenie, odvody.

Pravidlá tvorby a udržania majetku obchodnej spoločnosti sú dôležitejšie pri **kapitálových spoločnostiach**, pri osobných spoločnostiach existuje dostatočný majetkovo zodpovednostný substrát – majetok samotných spoločníkov.

V niektorých jurisdikciách je rozvinutý mechanizmus „prelamovania oddelenej subjektivity“ (*piercing of corporate veil*, *Durchgriffshaftung*), v SR možný prostredníctvom deliktuálnych nárokov. Ako?

b) Majetkový vzťah medzi spoločníkom a obchodnou spoločnosťou (vklad – účasť na spoločnosti – vyrovnací podiel – podiel na likvidačnom zostatku)

Účasť spoločníka v obchodnej spoločnosti: synalagmatický vzťah? Vzťah medzi ktorými osobami? Primárne vzťah vertikálny (spoločník – spoločnosť), nie horizontálny (spoločníci medzi sebou, resp. strany pri prevezení účasti na spoločnosti). Ide o *účasť* na spoločnosti. Dôsledky: napr. problém reflexnej škody (spoločník reflexne „trpí“ škody, ktoré utrpela spoločnosť).

Majetková podstata účasti na spoločnosti sa mení vzhľadom na „životnú fázu“ spoločnosti a aj s ohľadom na druh obchodnej spoločnosti. Vstup do spoločnosti môže, ale nemusí byť podmienený

majetkovým vkladom (majetkovým transferom od záujemcu o účasť v spoločnosti k spoločnosti – rozdiel medzi originárnym a derivatívnym nadobudnutím členstva v spoločnosti). Spoločník osobnej spoločnosti, ručiaci neobmedzene nemusí vkladať, iba sa „stane stranou“ spoločenskej zmluvy, získa postavenie spoločníka. V kapitálových spoločnostiach je na originárne nadobudnutie postavenia spoločníka majetkový vklad do základného imania spoločnosti. Derivatívny spôsob nadobudnutia členstva je v zásade bez potreby majetkového vkladu, keďže majetkový transfer je (iba) medzi bývalým a nastávajúcim spoločníkom (prevod akcie za určitú cenu).

Mení sa v špecifických situáciách – ukončenie účasti (vyrovnací podiel), zrušenie spoločnosti (podiel na likvidačnom zostatku).

## II. Vlastné a cudzie zdroje financovania podnikania

K vyššie nastoleným príkladom: Musí alebo nemusí podnikateľ vrátiť poskytnuté plnenie, platiť z neho úroky; je to bežný záväzok? Je rozhodujúce, či ide o *extranea* alebo o spoločníka? Je majetková účasť určitej osoby na podnikaní inej osoby jej aktívom alebo pasívom (tejto podnikajúcej osoby)?

Problémové situácie (rozdiel medzi príkladmi 2, 3 a 4) a ich riešenie:

*US: Spravodlivá subordinácia*

*SRN/Rakúsko: Preklasifikovanie cudzích zdrojov na vlastné*

*Slovensko: § 95 ods. 3 zákon o konkurze a reštrukturalizácii: „(3) Tak isto ako podriadená pohľadávka (teda, po úplnom uspokojení iných nezabezpečených pohľadávok) sa uspokojí tiež zmluvná pokuta a pohľadávka, ktorá patrí alebo patrila veriteľovi, ktorý je alebo bol spriaznený s úpadcom; na prípadné zabezpečenie týchto pohľadávok zabezpečovacím právom sa v konkurze neprihliada.“*

## III. Majetkový substrát podnikania obchodných spoločností

Osobitne významný je pri kapitálových obchodných spoločnostiach

1. Inštitút základného imania vs majetok spoločnosti
2. Tvorba základného imania, vklady
3. Reálne vytvorenie základného imania
4. Udržanie základného imania
5. Získavanie zdrojov mimo vkladov do obchodnej spoločnosti (príplatková povinnosť, dlhopisy)

### 1. Základné imanie a jeho funkcie, vs. majetok spoločnosti

... peňažné vyjadrenie súhrnu vkladov všetkých spoločníkov

**Základné imanie:** Kontinentálny koncept (USA upustili). Základné imanie ako v zásade *fixné číslo* (abstraktná kategória). Povinne vytvárané pri kapitálových spoločnostiach, ale aj pri k.s. Ochrana veriteľa (najmä nedobrovoľného veriteľa), ochrana spoločnosti či obmedzenie vstupu na trh (slovenský koncept, ostatná novela ObchZ a materiály vlády)? Spoločník môže do spoločnosti vložiť ďalšie prostriedky, darovať, požičať a podobne, nie všetky jeho majetkové transfery do spoločnosti tvoria základné imanie.

**Majetok** obchodnej spoločnosti sa počas fungovania obchodnej spoločnosti (*going concern*) ustavične mení, **základné imanie** je fixovaná abstraktná kategória.

Základné imanie je **priehrada**, voda: majetok spoločnosti; výška základného imania je výška steny, iba nadbytok vody môže pretiecť von medzi spoločníkov. Základné imanie nie je **trezor**

nedotknuteľného majetku (nechráni pred zlým hospodárením ani negarantuje, že zodpovedajúci majetok je ešte stále v obchodnej spoločnosti). Môže sa stať, že je majetok spoločnosti nižší ako základné imanie. Je to len jeden z komplexu mechanizmov ochrany veriteľov obchodnej spoločnosti, a funguje (?) iba v spojitosti s inými (účtovné a daňové predpisy, konkurz, fiduciárne povinnosti). Môže byť relevantné pre „kredibilitu“ obchodnej spoločnosti (pomer vlastných a cudzích zdrojov ROE, ROSC rating)

Zmeny základného imania slúžia aj na zvýšenie majetku obchodnej spoločnosti (efektívne zvýšenie základného imania vstupom nového spoločníka/zvýšením vkladu doterajšieho spoločníka) ako aj na krytie strát (zníženie základného imania – zníženie *pasív*).

**Európske konotácie, druhá smernica práva obchodných spoločností (2012)** a jej reforma: Súčasné trendy: znižovanie úlohy základného kapitálu, ochrana najmä prostredníctvom tzv. testu insolvenčie, resp. zmluvná ochrana dobrovoľných veriteľov; MoMiG, česká nová právna úprava a pod. Napriek zníženiu základného imania, resp. jeho zrušeniu v niektorých štátoch v praxi naďalej vznikajú spoločnosti so základným imaním vyšším ako je zákonom vyžadované minimum. Napríklad nevyhnutné administratívne náklady (aby nebola obchodná spoločnosť hneď po vzniku v úpadku)

**Vzťah základného kapitálu k činnosti podnikateľa:** Kapitálové spoločnosti – stanovená minimálna výška ZI; V niektorých prípadoch sa vyžaduje podstatne vyššie ZI (banky, poisťovne), ale vo všeobecnosti nie je určenie výšky odstupňované pre konkrétne podnikateľské zámery. Niektoré krajiny však postihujú *materiálnu podkapitalizáciu* ručením spoločníkov (ak poskytne zakladateľ menej prostriedkov, ako potrebuje spoločnosť na danú činnosť, veritelia môžu siahnuť priamo na zakladateľa, nemôže sa dovolávať „korporátnej masky“ – *piercing of corporate veil, Durchgriff*)

## 2. Tvorba základného imania, vklady:

Základné imanie sa tvorí vkladmi. *Vklad je súhrn peňažných prostriedkov alebo peniazmi ocenených hodnôt, ktoré spoločník vkladá a podieľa sa nimi na výsledku podnikania spoločnosti.*

- Vklad spoločníka vs. účasť spoločníka na spoločnosti.
- Hodnota účasti na spoločnosti a hodnota vkladu? – nesúvisiace kategórie (pozri ale [rozsudok NS SR sp. zn. 4 Obo 125/2003 \(ZSP 54/2004\) - nepeňažné vklady!](#)).
- Vklad ako tvorba základného imania a vklad ako „vstupná bariéra na trh“ (viazanie prostriedkov v banke).
- Iné pravidlá pri peňažných ako aj pri nepeňažných vkladoch (ocenenie, určenie ceny - kontrola ostatnými spoločníkmi, povinnosť doplatiť hodnotu v prípade zníženia hodnoty) – prečo?
- Správca vkladu a jeho úlohy.

*Otázky (domáca úloha):*

- Rozsudok NS SR sp. zn. 4 Obo 125/2003
- *kedy prechádza vecnoprávne oprávnenie od vkladateľa na spoločnosť? Má správca vecnoprávne oprávnenie k veci (čo ak je na jeho majetok vyhlásený konkurz pred odovzdaním veci spoločnosti)? Možno s nepeňažným vkladom disponovať po jeho odovzdaní správcovi? Zodpovednosť za vady nepeňažného vkladu?*

## 3. Reálne vytvorenie základného imania

Zabezpečené mnohými spôsobmi, napr:

- Ustanovením minimálnej výšky základného imania pre jednotlivé formy kapitálových obchodných spoločností,
- úprava postupu, ako sa splácajú vklady pred vznikom spoločnosti (§ 60),

- ustanovenie minimálneho rozsahu splatenia peňažných vkladov v čase podania návrhu na zápis spoločnosti do obchodného registra (§ 111),
- zákaz oslobodenia spoločníka spod povinnosti splatiť vklad a zákaz jednostranného započítania (§ 113 ods. 1 a § 108 ods. 2) – obmedzenie kapitalizácie pohľadávky? dôvody?
- Obmedzenia pri skrytých nepenažných vkladoch (osoba prevezme záväzok na peňažný vklad, nesplatí ho ale následne predá nejakú vec spoločnosti, pohľadávka na splatenie vkladu a pohľadávka na zaplatenie kúpnej ceny sa navzájom započítajú – napr. § 59a) vs. *Nachgründung*

#### **4. Reálne udržanie základného imania**

Zákazy vrátenia vkladu a obchádzania tohto zákazu

- Obmedzenia pri nadobúdaní majetku od zakladateľov a spoločníkov, obchody s blízkymi osobami,
- úprava pravidiel pre rozdeľovanie zisku (§ 179 ods. 3 a 4) alebo test insolvenčie?,
- zákaz vrátenia vkladov, vyplácania úrokov z vkladov do spoločnosti a preddavkov na podiely na zisku (§ 123 ods. 2 druhá veta),
- tvorba a použitie rezervného fondu (napr. § 124),
- obmedzenie až zákaz nadobúdania vlastných účastí (podielov, akcií) (napr. § 120),
- Obmedzenia finančnej asistencie
- Príplatková povinnosť? (povinnosť prispieť na úhradu strát spoločnosti peňažným plnením nad výšku vkladu - § 121),
- pravidlá zvyšovania a znižovania základného imania, ochrana veriteľov.

#### **5. Iné mechanizmy získavania majetku v práci obchodných spoločností**

Dlhopisy, základy akciového práva